

WORLD BANK GROUP

THE WORLD BANK
IBRD • IDA

IFC

International
Finance Corporation

MIGA

Multilateral Investment
Guarantee Agency

Kosovo:

*Dijagnostička analiza privatnog
sektora na nivou zemlje*

IZVRŠNI REZIME

OKTOBAR 2026

O dijagnostičkoj analizi privatnog sektora na nivou zemlje

Privatni sektor je pokretač dugoročnog ekonomskog rasta i ključni katalizator globalnog društvenog i ekonomskog razvoja. Kada uspešno funkcioniše, privatni sektor podstiče inovacije i preduzetništvo, poboljšava pristup ekonomskim mogućnostima i njihov kvalitet, te podržava održivo korišćenje prirodnih resursa. U ekonomijama u razvoju, privatni sektor otvara ogromnu većinu radnih mesta, stvara poreske prihode i nosi značajan deo investicija.

Dijagnostička analiza privatnog sektora na nivou zemlje (CPSD) ima za cilj da podstakne privatne investicije i otvaranje radnih mesta putem mera ekonomske politike. Ovi izveštaji, koje zajednički pripremaju institucije Grupe Svetske banke, pružaju analizu konkretnih privrednih sektora u kojima bi ulaganja privatnog sektora mogla da ubrzaju rast, pod uslovom da se reše odgovarajuća pitanja iz domena ekonomske politike i regulative.

Ova nova generacija izveštaja, kreirana iz perspektive investitora ili preduzetnika, ima za cilj da identifikuje neiskorišćene mogućnosti za privatne investicije, kao i prepreke koje stoje na putu njihovoj realizaciji. Pod-sektori privrede odabrani su na osnovu svog potencijala da privuku privatni kapital, otvore veći broj kvalitetnijih radnih mesta, ostvare domaće prihode i podstaknu održiv i inkluzivan rast kao odgovor na ciljane mere ekonomske politike. Izveštaj nastoji da pomogne kreatorima politika da odrede prioritete za sprovođenje efikasnih mera u bliskoj budućnosti, kako bi se uklonili faktori koji odvrćaju od privatnih ulaganja, a istovremeno ostvarili širi razvojni ciljevi.

CPSD predstavlja ključni dijagnostički dokument Grupe Svetske banke (WBG) koji služi kao smernica za osmišljavanje i sprovođenje strategija za pojedine zemlje, projekata javnih i privatnih investicija, operacija budžetske podrške, savetodavnih usluga i drugih analitičkih aktivnosti. Namenjen je domaćim i stranim poslovnim investitorima, državnim zvaničnicima, zaposlenima i rukovodstvu Grupe Svetske banke, organizacijama civilnog društva i drugim razvojnim partnerima.

Izveštaji CPSD predstavljaju ključni instrument agende Grupe Svetske banke (WBG) koja se odnosi na pitanja zapošljavanja, a koja je definisana u dokumentima Odbora za razvoj: *Radna mesta: Put ka prosperitetu* iz 2025. godine i *Stvaranje podsticajnog okruženja za veći broj bolje plaćenih radnih mesta* iz 2026. godine. Oba dokumenta ističu potrebu da se razvoj privatnog sektora pretoči u šire i kvalitetnije ishode na planu zapošljavanja, i to u značajnom obimu. Pružanjem dijagnostičkih analiza na nivou pojedinih zemalja i sektora, CPSD izveštaji pomažu u identifikovanju sistemskih prepreka za privatne investicije koje su od ključnog značaja za otvaranje radnih mesta. Oni su usklađeni sa pristupom razvoju privatnog sektora i otvaranju radnih mesta koji je utvrdio Odbor za razvoj, a koji podrazumeva stvaranje osnovnih preduslova za zapošljavanje putem ulaganja u ljudski kapital i infrastrukturu, podršku politikama koje olakšavaju poslovanje, kao i mobilizaciju privatnog kapitala u velikom obimu radi povećanja kapaciteta preduzeća za otvaranje većeg broja kvalitetnijih radnih mesta.

Izveštaji CPSD dopunjuju druge analitičke aktivnosti Grupe Svetske banke (WBG) koje usmeravaju njeno angažovanje na Kosovu. Kada je reč o Kosovu, to uključuje: Izveštaj o rastu i radnim mestima (CGJR), koji je trenutno u fazi izrade i nadovezuje se na Ekonomski memorandum za zemlju (CEM) iz 2021. godine; Izveštaj o klimi i razvoju (CCDR) iz 2024. godine, koji razmatra veze između klimatskih aktivnosti i razvoja; Procenu siromaštva i pravičnosti (PEA) iz 2024. godine; kao i Pregled javnih finansija (PFR) iz 2023. godine. Zajedno, ove analize pružaju integrisanu bazu dokaza o rastu, radnim mestima, klimi, siromaštvu i pravičnosti, fiskalnim pitanjima i prioritetima ulaganja privatnog sektora na Kosovu. Predstojeća pojednostavljena dijagnostička analiza za zemlju (*Streamlined Country Diagnostic*) nadovezaće se na ove ključne analize kako bi se identifikovali glavni razvojni izazovi i mogućnosti Kosova i usmerilo kreiranje narednog Okvira partnerstva sa zemljom (CPF) Grupe Svetske banke.

Kosovo:

Dijagnostička analiza privatnog sektora na nivou zemlje

IZVRŠNI REZIME

OKTOBAR 2026

WORLD BANK GROUP

THE WORLD BANK
IBRD • IDA

IFC

International
Finance Corporation

MIGA

Multilateral Investment
Guarantee Agency

Zahvalnica

Izveštaj Dijagnostička analiza privatnog sektora na nivou zemlje – Kosovo pripremio je tim stručnjaka iz različitih delova Grupe Svetske banke. Glavni tim su zajednički predvodili Richard Record i Levent Karadayi, a činili su ga još i Besart Myderrizi, Kerstin Schopohl, Elena Crivellaro, Thea Louise Jung i Visar Perani. Prošireni tim obuhvatao je Alban Imeri, Suad Lushtaku i Santiago Marron Ruiz. Administrativnu podršku timu pružili su Adama Badji, Mehriban Gashi i Gresa Abdullahu. Urednici izveštaja bili su Scott Wenger i Hilary Johnson.

Izrada izveštaja odvijala se pod nadzorom Jeffrey Allen Chelsky, Martha Martinez Licetti i Javier Suarez, uz kontinuirano usmeravanje Carole Megevand i Marcelo Castellanos. Rad je takođe imao koristi od smernica i strateških saveta direktora: Xiaoqing Yu, Wiebke Schloemer i Denis Medvedev.

Recenzenti u različitim fazama pripreme izveštaja bili su: Asli Senkal, Blerta Qerimi, Carolin Geginat, Konstantin Khapatko, Magdalena Soljakova, Marek Stec, Rhedon Begolli, Sudha Bala Krishnan i Vadim Shcherbakov. Tehničke i tematske doprinose pružili su: Katharina Gassner, Rhedon Begolli, Natsuko Toba, Suad Lushtaku, Remi Pelon, Michael Stanley, Dirk Buschle (*Becker Büttner Held*), Jan Rielaender (OECD), Juan de Laiglesia (OECD), Gorazd Rezonja (OECD), Yllka Sahatqija, Egzon Bajrami, Basri Hyseni, Fatmir Selimi, Charles Hurpy, Fjolla Restelica Ahmeti, Isolina Rossi, Nora Kokaj, Rekha Reddy, Ruvejda Aliefendić, Harald Jedlička, Ivor Istuk, Hamza Hasan, Aleksandar Mihajlović, Milica Sredanović, Shaun Mann, Frederic Picard, Claudene Moorgas, Margarita Talavera, Mauro Testaverde, Daniel Garrote, Jane Sprouster i Ashish Kumar Sharma.

Tim je takođe zahvalan vladinim zvaničnicima, predstavnicima privatnog sektora, razvojnim partnerima i drugim zainteresovanim stranama koji su pružili dragocene uvide, čime su doprineli poboljšanju kvaliteta izveštaja.

Izvršni rezime

Kosovo je postiglo značajan uspeh u kratkoj ekonomskoj istoriji zemlje i uz prave reforme može privući značajne privatne investicije koje su potrebne da se stvori više i bolje plaćenih radnih mesta i ostvari dublja evropska integracija.

Spremni za sledeću generaciju reformi privatnog sektora

Kosovo je najmlađa ekonomija u Evropi – ona kojoj je potrebno više privatnih investicija i gde investicije imaju potencijal da budu istinski transformativne: podsticanje bržeg rasta i stvaranje visokokvalitetnih radnih mesta. Od proglašenja nezavisnosti pre manje od 20 godina, Kosovo je napravilo značajan napredak u uspostavljanju tržišnih institucija, jačanju ljudskog kapitala i razvoju infrastrukture. Mlado stanovništvo, strateška lokacija u srcu Evrope, makroekonomska stabilnost potkrepljena evroizacijom i jasna posvećenost evropskim integracijama su među ključnim prednostima zemlje, koje mogu da podrže veće učešće u regionalnim i evropskim lancima vrednosti. Privatni sektor Kosova, uprkos nasleđu tranzicije zemlje iz planske ekonomije, takođe je sazeo – vođen znanjem i prilivom kapitala iz njene brojne dijaspor, kao i značajnim finansijskim produbljivanjem. Nastali su novi sektori, kao što su usluge informaciono-komunikacionih tehnologija (ICT), koji su pokrenuli značajan rast izvoza usluga, dok se izvoz robe diverzifikovao.

Produktivnija privatna ulaganja mogu podržati bolje plaćena radna mesta i konvergenciju sa nivoima prihoda u Evropskoj uniji (EU). Prosečni prihodi su oko jedne trećine onih u zemljama EU i, prema trenutnim trendovima, biće potrebno mnogo decenija da Kosovo postigne značajnu konvergenciju. Povećanje stope i uticaja privatnih ulaganja, kako domaćih tako i stranih, je neophodno da bi zemlja ubrzala ekonomski rast i stvorila kvalitetnija (i bolje plaćena) radna mesta za mlade Kosovare. Ovaj CPSD identifikuje gde ciljane mere ekonomske politike mogu da oslobode taj investicioni potencijal.

Ekonomski dobici Kosova potkrepljeni su jakim i održivim vezama sa dijasporom, čije su doznake, putna potrošnja i investicije u nekretnine kamen temeljac modela rasta

zemlje. Priliv doznaka činio je skoro 13 procenata bruto domaćeg proizvoda (BDP) Kosova u 2025. godini. Putovanja i transport, uglavnom vođeni potrošnjom dijaspore, predstavljaju skoro dve trećine izvoza usluga Kosova. Dijaspore je takođe podržala brzo širenje izvoza ICT i poslovnih usluga Kosova – prvenstveno na tržišta nemačkog govornog područja – koji je dostigao skoro 20 procenata izvoza usluga u 2025. godini. Mreže dijaspore su slično podstakle rast sektora proizvodnje građevinskih komponenti i građevinskog materijala olakšavajući pristup evropskim tržištima i lancima snabdevanja.

Ovi prilivi su podržali potrošnju, smanjenje siromaštva i prelazak Kosova na status zemlje sa višim srednjim prihodima – ali model sada treba da se razvija. Zajedno sa finansijskim produbljivanjem i snažnim javnim investicijama, prilivi povezani sa dijasporom finansirali su održivi rast i pojačali potrošnju domaćinstava. Između 2010. i 2024. godine, BDP po glavi stanovnika se više nego udvostručio, a siromaštvo se skoro prepolovilo, a Kosovo je prešlo prag gornjeg srednjeg prihoda 2018. godine. Pa ipak, ekonomija sada mora da raste izvan ove zavisnosti od dijaspore – proširujući svoju produktivnu bazu, privlačeći investicije na osnovu sopstvenih ekonomskih temelja i stvarajući kvalitetnija radna mesta za mladu populaciju.

Kosovo ima nekoliko strukturnih prednosti koje su potencijalno od interesa za privatne investitore. Njegova lokacija na raskrsnici regionalnih infrastrukturnih koridora koji povezuju zapadnu Evropu sa Balkanom, u kombinaciji sa bescarinskim pristupom tržištu EU i ambicijama da postane država članica EU, pozicionira ga kao trgovinsku kapiju. Mlada populacija – skoro polovina Kosovaca je mlađa od 30 godina – pruža Kosovu potencijalnu demografsku prednost podržavajući ekspanziju produktivne domaće radne snage i razvoj veština koje su u skladu sa potrebama investitora u vreme demografskog starenja širom većeg dela Evrope. Široko rasprostranjena pokrivenost širokopojasnim internetom i visoke stope digitalnog usvajanja temelje su digitalno sposobne ekonomije. Razumno fiskalno upravljanje i jednostrano usvajanje evra održali su javni dug niskim i obezbedili stabilno makroekonomsko okruženje privlačno za investitore.

Ipak, Kosovo se suočava sa stalnim preprekama u privlačenju privatnih investicija koje treba da stvore više i bolje plaćenih radnih mesta. Investicije moraju da se pretvore ne samo u značajnije stvaranje radnih mesta, već, posebno, u viši kvalitet radnih mesta. Samo 34 procenata stanovništva radnog doba bilo je zaposleno 2024. godine, što je znatno manje nego u uporedivim zemljama, a razlika je veća kod žena. Trgovina je nerazvijena, sa izvozom robe od 9 procenata BDP-a, što je daleko ispod većine uporedivih zemalja i predstavlja samo delić uvoza robe (57 procenata BDP-a). Značajan jaz u prihodima sa EU podstiče emigraciju, pri čemu oko jedne trećine ljudi rođenih na Kosovu sada živi u inostranstvu. Ove pritiske pogoršava energetska sektor koji se oslanja na dve zastarele termoelektrane na uglj, što rezultira visokom emisijom gasova staklene bašte, zagađenjem vazduha i čestim prekidima struje.

Iako su prilivi stranih direktnih investicija veći nego u uporedivim zemljama, oni su koncentrisani u nekretninama sa ograničenim prostorom za prelivanje znanja i tehnologije (Slika ES.1). U poslednjih nekoliko godina, neto prilivi stranih direktnih investicija u proseku su iznosili 7 procenata BDP-a, što je premašilo regionalni prosek od 5 procenata BDP-a i prosek većine uporedivih zemalja. Međutim, investicije u stambene nekretnine od strane dijaspore činile su tri četvrtine stranih direktnih investicija između 2020. i 2025. godine, a većina preostalog dela je usmerena na finansijske usluge. Veoma malo stranih direktnih investicija je uloženo u sektore koji bi mogli da generišu prelivanje produktivnosti i tehnologije.

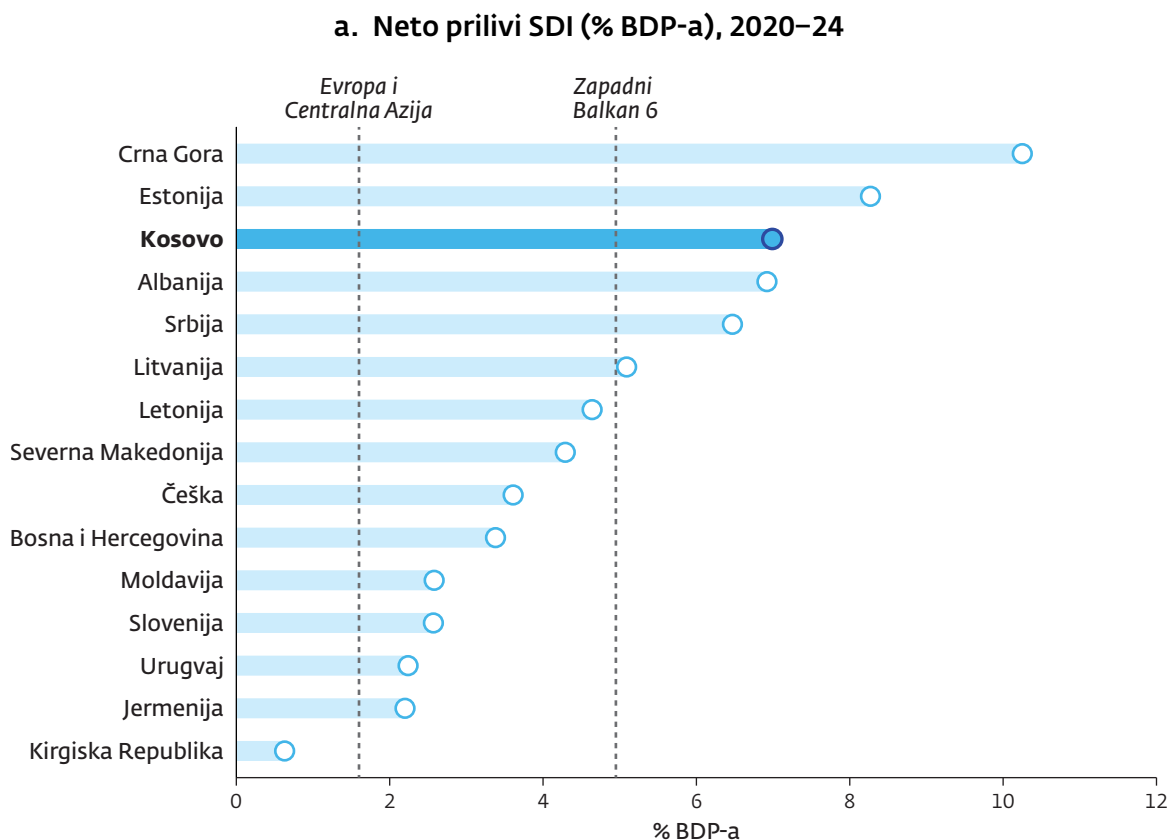
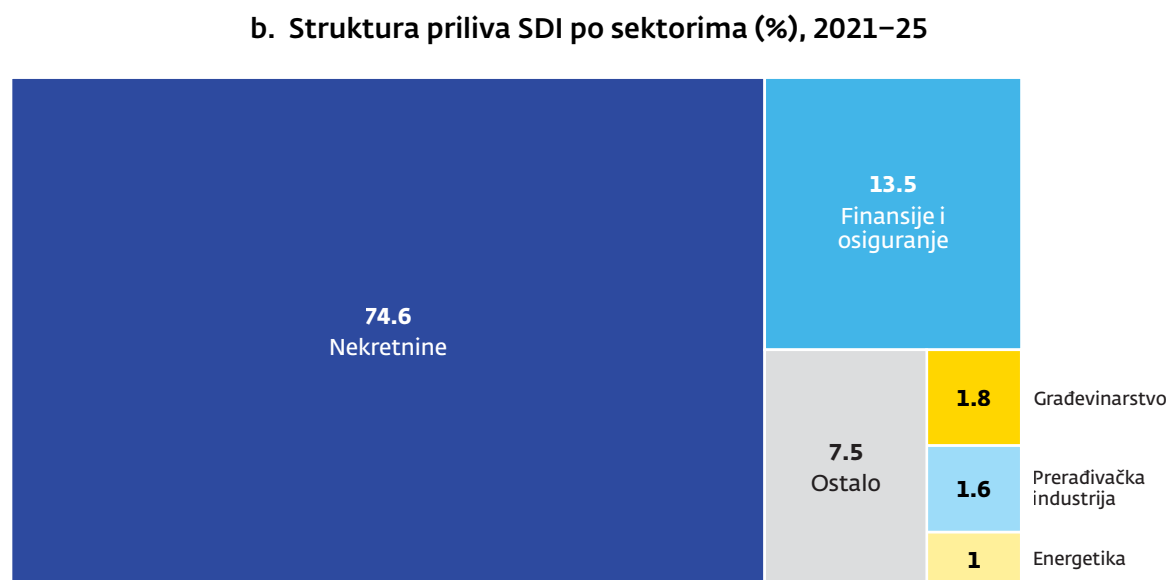
Nepouzdana električna energija, nedostaci u veštinama radne snage i institucionalne i strukturne barijere obeshrabruju privatna ulaganja (Slika ES.2). Firme na Kosovu navode neadekvatno obrazovanu radnu snagu (21 procenat), prakse neformalnog sektora (16 procenata), pristup finansiranju (14 procenata) i pristup električnoj energiji (10 procenata) kao glavne prepreke za poslovanje. Sve veći značaj veština i ograničenja u pristupu finansiranju verovatno odražavaju postepeni prelazak Kosova sa aktivnosti niže dodate vrednosti ka raznovrsnijim i sofisticiranijim segmentima usluga i proizvodnje, koji zahtevaju više specijalizovanih veština i investicionog kapitala, a ta situacija je dodatno usložnjena kontinuiranom emigracijom i pratećim odlivom stručnjaka. Politička nestabilnost je sve veća zabrinutost, koju je navelo 12 procenata firmi u 2025. godini, u odnosu na 9 procenata u 2019. godini. Iako se pouzdanost infrastrukture generalno poboljšala, problemi vezani za električnu energiju i dalje predstavljaju značajnu prepreku za privatne investitore.

CPSD zauzima perspektivu investitora kako bi identifikovao sektore u kojima se privatna ulaganja mogu podstaknuti uklanjanjem ograničenja koja obeshrabruju investiranje kroz konkretne mere ekonomske politike. Izbor sektora prati rigorozan, sistematski proces koji uključuje analizu kvantitativnih i kvalitativnih indikatora i konsultacije sa zainteresovanim stranama, uključujući intervju sa privatnim investitorima, kompanijama, tehničkim stručnjacima, kreatorima politike i razvojnim partnerima. Kriterijum za izbor sektora je da li mogu privući značajna privatna ulaganja na srednji rok ako javni sektor može izvodljivo da reši dobro identifikovana ograničenja u bliskoj budućnosti. Budući da izbor delimično počiva na proceni, on nije zamišljen kao iscrpan, već ima za cilj da olakša fokusiranu analizu i konkretne preporuke. Na osnovu toga, CPSD postavlja praktične preporuke za mere ekonomske politike u tri sektora: proizvodnja električne energije iz sunca i vetra velikih razmera, poslovne usluge i proizvodnja građevinskih komponenti.

Svaki sektor nudi značajan investicioni potencijal koji ciljane, izvodljive mere ekonomske politike mogu da otključaju – sa različitim, ali komplementarnim putevima ka bržem rastu, boljim radnim mestima i dubljom evropskoj integraciji. Ulaganje u

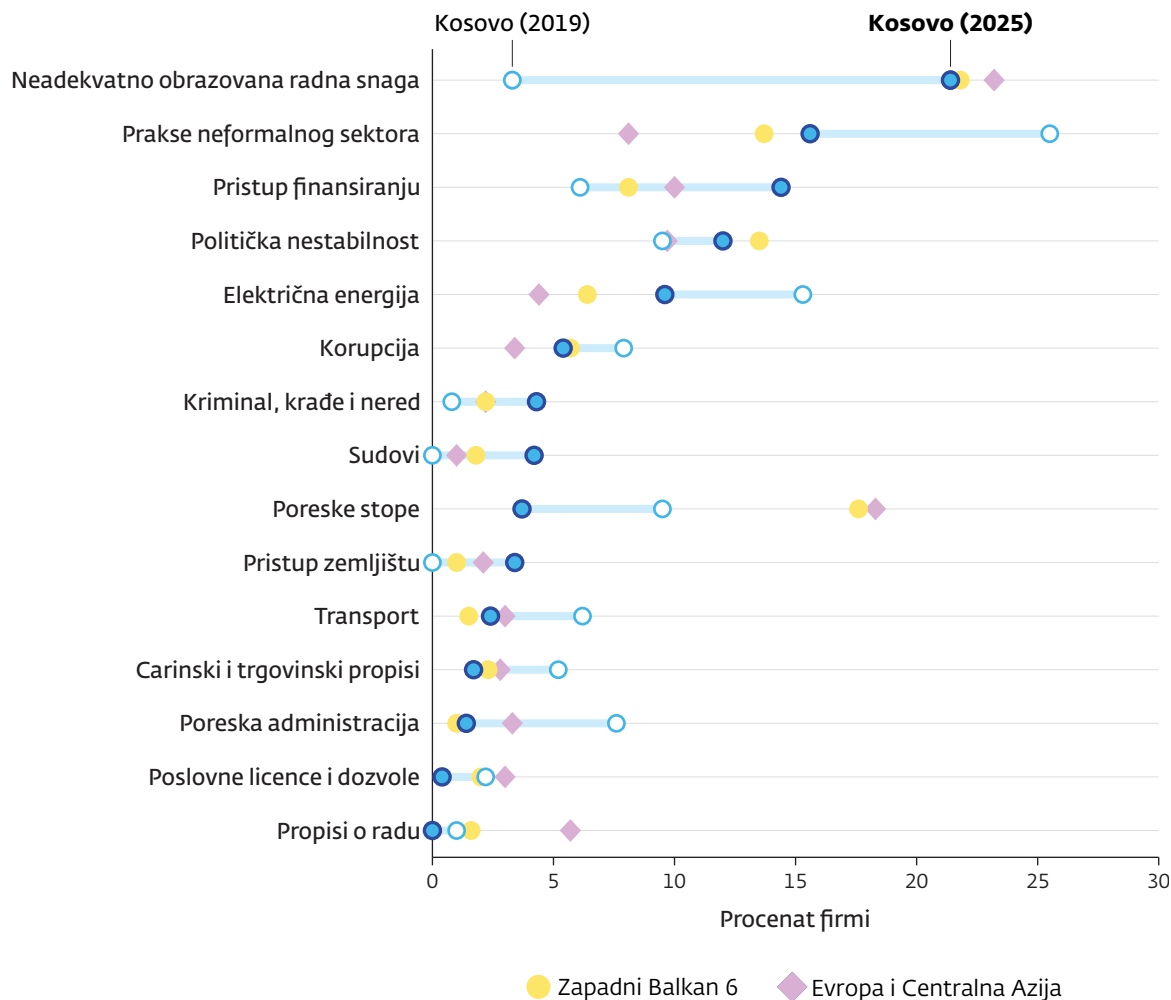
Slika ES.1

Kosovo privlači značajne strane direktne investicije (SDI), ali su one koncentrisane u sektorima sa ograničenim efektima prelivanja, kao što su nekretnine

Izvor: Centralna banka Republike Kosovo (2025) i UNCTAD (2025)

Firme navode da su problemi sa radnom snagom, neformalni sektor i pristup finansiranju najveće prepreke poslovanju

Izvor: Istraživanje Svetske banke o preduzećima (2025)

proizvodnju električne energije iz sunca i vetra ima potencijal da poboljša energetske bezbednost i pouzdanost snabdevanja električnom energijom – ključno usko grlo za poslovne usluge i kompanije za proizvodnju građevinskih komponenti – uz istovremeno smanjenje zagađenja vazduha i emisije ugljenika. S obzirom na obim investicionih potreba, ovo se može postići samo kroz veliko učešće privatnog sektora. Sektor poslovnih usluga ima značajan potencijal da generiše dobro plaćena radna mesta za mlade stanovnike Kosova, uključujući žene, pod uslovom da se otklone prepreke koje sprečavaju investicije. Uklanjanje faktora koji destimulišu privatne investicije u proizvodnju građevinskih komponenti moglo bi da stvori značajan broj radnih mesta, poveća izvoz robe i doprinese poboljšanju energetske efikasnosti u zgradama na domaćem tržištu. Uz ciljane reforme,

sektor ima potencijal da bude među najkonkurentnijim na Kosovu na izvoznim tržištima. Sva tri sektora su ključni ekonomski omogućavači i potencijalni korisnici dublje međunarodne integracije sa evropskom ekonomijom, sa pozitivnim međusobnim vezama između tri odabrana sektora i unutar njih. Odeljci koji slede sumiraju odgovarajući potencijal privatnog ulaganja i faktore koji obeshrabuju ta ulaganja.

Proizvodnja električne energije iz sunca i vetra velikih razmera

Zastarele termoelektrane na ugalj na Kosovu izazivaju zabrinutost za javno zdravlje, životnu sredinu i energetska bezbednost, i ograničavaju mogućnosti izvoza u EU.

Ove elektrane proizvode oko 90 procenata električne energije, stvarajući značajno zagađenje vazduha i emisiju ugljen-dioksida (CO₂), dok njihov visok intenzitet ugljenika potkopava konkurentnost na tržištu EU. Njihova nepouzdanost, zajedno sa nedostatkom dovoljne proizvodnje električne energije iz drugih izvora, stvara zavisnost od skupog uvoza električne energije i može izazvati prekide u snabdevanju domaćinstava i preduzeća u periodima vršne potrošnje. Zavisnost od uvoza je već povećala cenu električne energije za srednje industrijske potrošače nakon liberalizacije maloprodajnog tržišta ovog segmenta u junu 2025. godine. Da bi se rešili ovi izazovi, Kosovo ima za cilj da više nego udvostruči udeo obnovljivih izvora energije u instaliranim kapacitetima na 63 procenta do 2031. godine (sa 23 procenta u 2024. godini), uglavnom omogućavanjem privatnih investicija u proizvodnju električne energije iz sunca i vetra putem konkurentnih aukcija.

Ostvarivanje ovog potencijala zahtevaće rešavanje ključnih ograničenja za investicije u proizvodnju električne energije iz sunca i vetra velikih razmera. Najznačajnija prepreka je neizvesnost oko kupaca, zbog kašnjenja u aukcijama obnovljivih izvora energije i ograničene likvidnosti na kosovskoj berzi električne energije, Albanskoj berzi električne energije (ALPEX). Čak i kada su osigurani ugovori o kupovini električne energije (PPA) koje podržava vlada, zabrinutost oko dugoročne sposobnosti plaćanja KOSTT-a (Kosovski operator prenosnog sistema i tržišta), kupca koga je odredila vlada, slabi njihovu bankarsku prihvatljivost. Dodatni izazov je ograničen domaći balansni kapacitet i rezerve za pokrivanje perioda niske proizvodnje električne energije iz sunca i vetra, što se pretvara u visoke naknade za prenosnu mrežu i visoke troškove balansiranja za investitore u okviru šema podrške.

Regulatorne barijere dodatno potkopavaju poverenje investitora. Zastareli katastar, kratki zakup javnog zemljišta i složeni postupci eksproprijacije zemljišta ograničavaju pristup zemljištu za projekte velikih razmera i dalekovode. Složeni administrativni postupci povezani sa opštinskim planiranjem i dodelom zakupa javnog zemljišta predstavljaju

dodatne prepreke za investitore, a zakonski zahtevi za uključivanje projekata u opštinske planove razvoja i zonske karte potencijalno mogu odložiti razvoj i do osam godina. Potrebna je veća institucionalna koherentnost i više strukturisan javno-privatni dijalog kako bi se smanjila neizvesnost izazvana upravljanjem.

Ciljane reforme bi mogle da oslobode značajna privatna ulaganja, poboljšaju energetske bezbednost i podrže pravednu i konkurentnu energetske tranziciju. Najhitnije reforme su usvajanje i sprovođenje višegodišnjeg rasporeda aukcija i operacionalizacija garancija likvidnosti za KOSTT, operatora prenosnog sistema (TSO), koje su uvedene Pravilom o mehanizmu podrške obnovljivim izvorima energije iz 2025. godine. Dodatne mere koje bi mogle da stvore diverzifikovane mogućnosti za otkup električne energije i smanje investicioni rizik uključuju omogućavanje virtuelnih ugovora o kupovini električne energije (PPA), pojednostavljivanje aspekata opštinskog planiranja, racionalizaciju procedura zakupa javnog zemljišta, produženje trajanja zakupa javnog zemljišta kako bi se uskladilo sa životnim vekom projekata i uvođenje službenosti ili prava prolaza za dalekovode. Regulatorni okvir za sisteme za skladištenje energije u baterijama (BESS), konkurentne BESS aukcije i prelazak na 15-minutnu jedinicu tržišnog vremena (MTU) na ALPEX-u mogli bi povećati fleksibilnost elektroenergetskog sistema i smanjiti troškove balansiranja za investitore u okviru šema podrške. Kosovo je već počelo da sprovodi nekoliko ovih reformi kroz pripremu izmena i dopuna Zakona o javnoj svojini radi produženja trajanja zakupa javnog zemljišta, pokretanje revizije Zakona o prostornom planiranju i izradu nacrtu programa aukcija za obnovljive izvore energije za period 2026–2028.

Ove reforme bi mogle da donesu značajne ekonomske i klimatske koristi. Do 2035. godine, mogle bi da omoguće do milijarde američkih dolara privatnih investicija, stvore 8.300 novih i bolje plaćenih radnih mesta (i direktnih i indirektnih) i izbegnu procenjena 24 procenta godišnje emisije ugljen-dioksida na Kosovu. Takođe bi ojačale energetske bezbednost, podržale stabilnije snabdevanje električnom energijom za preduzeća i unapredile ciljeve Kosova u oblasti integracije u EU i klimatskih promena.

Poslovne usluge

Sektor poslovnih usluga ima potencijal da postane dinamičan motor izvoza i izvor dobro plaćenih radnih mesta. Mlada, višejezična i sve kvalifikovanija radna snaga, snažna cenovna konkurentnost i poznavanje nemačkog jezika ukorenjeno u dijaspori podržavaju ovaj potencijal. Kosovo predvodi zapadni Balkan na Indeksu konkurentnosti IT-a za 2024. godinu i zauzima treće mesto u svetu na Indeksu poverenja u ofšor BPO za 2024. godinu, odmah iza Indije i Poljske. Sektor poslovnih usluga Kosova se brzo širio tokom poslednje decenije, vođen rastućom evropskom potražnjom za „outsorsingom” i povećanom digitalizacijom. Ukupan izvoz sektora se učetvorostručio od 2021. do 2025. Plate u sektoru

su znatno veće od nacionalnog proseka, ali ostaju niske u odnosu na centralnoevropska središta, čuvajući komparativnu prednost u odnosu cene i kvaliteta.

Uprkos snažnom potencijalu, ovaj sektor se suočava sa preprekama u proširenju i privlačenju privatnih investicija, posebno u vezi sa radnim propisima i dostupnošću veština. Nedostatak radne snage i neusklađenost između veština, pogoršani emigracijom, predstavljaju poseban izazov za sektor koji intenzivno koristi radnu snagu. Četiri od pet firmi za poslovne usluge prijavljuju poteškoće u pronalaženju kvalifikovanog osoblja, dok se obrazovne institucije bore da zadovolje rastuću potražnju u industriji. Preduzeća takođe ukazuju na restriktivno i zastarelo radno zakonodavstvo koje ograničava fleksibilnost radne snage i rad na daljinu, osmišljeno za eru koja je prethodila pružanju usluga 24/7 na međunarodnim tržištima.

Regulatorne barijere ometaju investitore u sektoru sa malo imovine koji zahteva integritet podataka visokog kvaliteta, posebno zato što sektor teži da napreduje u lancu vrednosti i prilagodi se veštačkoj inteligenciji. Fragmentirani digitalni propisi, slabo upravljanje sajber bezbednošću i neusklađenost sa Opštom uredbom o zaštiti podataka (GDPR) Evropske unije ometaju preduzeća koja rukuju podacima klijenata iz EU. Iako okvir za obezbeđene transakcije na Kosovu formalno dozvoljava korišćenje nematerijalne imovine kao zaloge, banke je retko prihvataju u praksi, zbog čega firme za poslovne usluge sa malo imovine praktično nemaju pristup bankarskom finansiranju. Odsustvo pravno priznatih elektronskih potpisa za privatne komercijalne ugovore takođe povećava transakcione troškove za prekogranično ugovaranje.

Nepouzdana električna energija je kritično operativno ograničenje za sektor poslovnih usluga, što često dovodi do kršenja ugovora o nivou usluge. Iako se pouzdanost električne energije poboljšala u poslednjoj godini, česti nestanci struje potkopavaju poštovanje ugovora o nivou usluge sa međunarodnim klijentima gde se očekuje dostupnost 24/7.

Ciljane reforme bi mogle da oslobode privatne investicije i pozicioniraju sektor poslovnih usluga kao konkurentan motor izvoza. Razjašnjenje regulatornog okvira za fleksibilan rad / rad na daljinu je posebno hitno, kao i usvajanje obavezujućih smernica usklađenih sa Opštom uredbom o zaštiti podataka sa modelima ugovora i potpuno operativno funkcionisanje nacionalne agencije za sajber bezbednost. Što se tiče finansiranja, omogućavanje lakšeg korišćenja nematerijalne imovine kao zaloge u praksi bi značajno poboljšalo pristup kreditima za firme sa malo imovine. Zakonsko priznavanje elektronskih potpisa za privatne komercijalne ugovore dodatno bi smanjilo troškove prekograničnih transakcija. Smanjenje jaza u veštinama zahteva uvođenje obaveze da predstavnici poslodavaca supotpisuju okvire kompetencija za nove kvalifikacije u stručnom obrazovanju i obuci (SOO), ubrzanje odobravanja standarda zanimanja u oblasti ICT koji su u proceduri

i uspostavljanje sektorskog sistema za praćenje i analizu potreba za veštinama kako bi se ponuda obuke održala u skladu sa potrebama delatnosti. Obezbeđivanje efikasne primene Pravila o kvalitetu električne energije uklonilo bi kritično operativno usko grlo. Konačno, uklanjanje prepreka za privatne investicije u proizvodnju električne energije iz sunca i vetra velikih razmera takođe bi moglo doprineti stabilizaciji snabdevanja električnom energijom i rešavanju ovog kritičnog uskog grla za firme koje pružaju poslovne usluge.

Usvajanjem ovih preporuka, sektor bi mogao da privuče između 68 i 177 miliona američkih dolara investicija, istovremeno generišući 32.000 do 46.000 direktnih i indirektnih, više i bolje plaćenih radnih mesta, uključujući i za mlade i žene.

Proizvodnja građevinskih komponenti

Kosovski sektor proizvodnje građevinskih komponenti nalazi se na preseku rastuće domaće potražnje za građevinskim uslugama, strukturnog napora širom EU za energetske efikasne zgrade i dokazane, ali nedovoljno iskorišćene, izvozne baze.

Taj sektor nudi privatnim investitorima jeftinu proizvodnu platformu sa sertifikovanim kvalitetom sa dokazanim pristupom visoko vrednim evropskim tržištima i značajne mogućnosti za povećanje obima proizvodnje. Proizvođači građevinskih komponenti su integrisani u regionalne lance snabdevanja koji nabavljaju ključne inpute – uključujući čelik, aluminijum, plastiku, staklo i izolacione materijale – sa međunarodnih tržišta. Oni isporučuju prozore, nameštaj, komponente na bazi metala, kao i sisteme za izolaciju i grejanje, ventilaciju i klimatizaciju (HVAC) stambenim i komercijalnim klijentima na Kosovu, građevinskim tržištima EU i CEFTA (Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi). Izvoz je snažno porastao i očekuje se da će nastaviti da raste kako Kosovo produbljuje svoju međunarodnu integraciju, posebno u kontekstu inicijativa koje predvodi EU za povećanje povezanosti regionalnih koridora i poboljšanje olakšavanja trgovine kroz inicijative kao što su „zelene trake“ između EU i zapadnog Balkana na glavnim graničnim prelazima.

Rastuća potražnja za energetske efikasnim građevinskim komponentama širom Evrope je pokretač potražnje za sektor proizvodnje građevinskih komponenti. Šok cena energije od 2021. do 2023. godine ubrzao je potražnju za energetske efikasnom gradnjom, a novi propisi EU podstiču očekivani nagli porast renoviranja zgrada. Međutim, iskorišćavanje ove prilike zahtevaće od proizvođača na Kosovu da ispune sve strože standarde EU za proizvode i povećaju domaću proizvodnju.

Proizvođači građevinskih komponenti suočavaju se sa kombinacijom poremećaja izazvanih politikama i tržišnih neuspeha koji povećavaju operativne troškove, obeshrabruju investicije i ograničavaju sposobnost firmi da se prošire i prilagode promenljivim tržišnim uslovima. Ograničenja koja su identifikovala preduzeća

uključuju nepouzdan i sve skuplji pristup električnoj energiji, neprozirna tržišta zemljišta i komplikovano izdavanje građevinskih dozvola; neusklađenost u veštinama sa nedostacima koncentrisanim u tehničkim pozicijama kao što su operateri mašina sa računarskim numeričkim upravljanjem (CNC), zavarivači i dizajneri računarski potpomognutog projektovanja (CAD)/računarski potpomognute proizvodnje (CAM); nedostatak obrtnog kapitala koji nastaje kada dobavljači zahtevaju plaćanje unapred, dok strani kupci posluju na rokove od 60–90 dana; i ograničen pristup dugoročnom investicionom finansiranju.

Rešavanje ovih ograničenja je ključno za otključavanje privatnih investicija i omogućavanje firmama da napreduju u lancu vrednosti. Modernizacija nastavnih planova i programa stručnog obrazovanja i obuke pomogla bi u smanjenju jaza u veštinama koji trenutni sistem nije u stanju da popuni. Ubrzano izdavanje dozvola za industrijske projekte i formalna kategorija korišćenja zemljišta „industrijska zona“ eliminisali bi sekvencijalni proces pregleda od strane više institucija koji trenutno nudi firmama malo predvidljivosti. Redizajniranje aranžmana za mrežnu povezanost kako bi se ubrzao pristup električnoj energiji za proizvodne pogone i rešio pravni zastoj koji onemogućava korišćenje mreže u industrijskim parkovima pretvorilo bi obaveze preuzete u okviru politika u operativno olakšanje. Što se tiče finansiranja, omogućavanje kreditiranja zasnovanog na potraživanjima pomoglo bi da se reši nedostatak obrtnog kapitala.

Rešavanje ovih ograničenja moglo bi da bude katalizator za privatne investicije u rasponu od 187 do 296 miliona američkih dolara, uz istovremeno stvaranje između 21.000 i 33.000 radnih mesta (i direktnih i indirektnih). Širenje sektora bi podržalo ne samo konkurentnost izvoza, već bi i produbilo proizvodne veze sa građevinskim sektorom Kosova.

Tri sektora identifikovana u ovom CPSD-u ukazuju na zajedničku dijagnozu: Kosovo ima potencijal za privatna ulaganja, ali još uvek nema uslove da ih ostvari. Svaki se nalazi na preseku putanje pristupanja Kosova EU i njegove potrebe da privuče kvalitativno drugačiju vrstu privatnih investicija: produktivne, one koje stvaraju radna mesta i koje su međunarodno integrisane. Dekarbonizacija putem obnovljivih izvora energije je neophodna da bi Kosovo ostalo konkurentno na tržištima EU, dok se Mehanizam za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM) pooštava. Rast poslovnih usluga zavisi od regulatorne usklađenosti sa standardima EU za zaštitu podataka i digitalno poverenje. Proizvodnja građevinskih komponenti mora da ispuni sve strože zahteve EU za proizvode i održivost kako bi zadržala i proširila svoju izвозnu bazu. U sva tri sektora, obavezujuće ograničenje nije odsustvo privatnog interesa. U energetsom sektoru postoje projekti u pripremi, firme rastu u poslovnim uslugama, a proizvođači već izvoze. Zajedničke prepreke su regulatorna nepotpunost i slaba institucionalna koordinacija, koje povećavaju troškove, stvaraju neizvesnost i sprečavaju da investicije dostignu finansijsko zatvaranje. Reforme koje se ovde preporučuju su ciljane, izvodljive i međusobno se pojačavaju: pouzdanija

električna energija direktno koristi i poslovnim uslugama i proizvodnji; jači sistemi stručnog obrazovanja i obuke zadovoljavaju potrebe za veštinama oba sektora; i poboljšani pristup finansiranju putem nematerijalnih garancija i instrumenata zasnovanih na potraživanjima rešava strukturni jaz u ekonomiji. Kosovo ne mora sve da reši odjednom, ali mora zajedno da se kreće ka ovim međusobno povezanim prioritetima. Proces pristupanja EU pruža i mapu puta reformi i spoljno sidro da se to učini na verodostojan način.

Ostvarivanje svog potencijala

Kosovo je postiglo merljiv napredak od sticanja nezavisnosti. BDP po glavi stanovnika se više nego udvostručio, siromaštvo se skoro prepolovilo, a novi sektori poput ICT usluga nastali su od nule. Ali ekonomija sada mora da raste izvan modela vođenog dijasporom koji je bio osnova ovog prvog poglavlja razvoja. Reforme identifikovane u ovom CPSD-u mogu da pomognu Kosovu u ostvarivanju ove tranzicije: one su konkretne, primenljive i ostvarive. One ne zahtevaju velike fiskalne izdatke, već regulatorne odluke i zakonodavna usklađivanja koja proces pristupanja EU već podstiče. Prozor je otvoren: zamah EU, sazrevanje privatnog sektora i rastući tok interesovanja investitora u sva tri sektora retko se tako povoljno poklapaju. Cena neaktivnosti nije stagnacija, već kontinuirana erozija konkurentске pozicije Kosova, gubitak talenata zbog emigracije i koncentracija investicija u nekretnine, a ne u produktivne sektore koji generišu bolje plaćena radna mesta i trajni prosperitet. Koristi od delovanja su velike i dostižne.

Konkretna mere ekonomske politike u ova tri sektora imaju potencijal da budu katalizator za značajna nova privatna ulaganja na Kosovu – procenjuje se da će se kretati u rasponu od 1,2 do 1,5 milijardi američkih dolara – i generišu 61.000 do 87.000 više i bolje plaćenih radnih mesta (direktnih i indirektnih) na srednji rok (otprilike pet do deset godina). Ovo je ekvivalentno 14,5–20,7 procenata ukupne trenutne zaposlenosti na Kosovu u 2024. godini. Mere preporučene u ovom CPSD-u pokrivaju niz pitanja, uključujući temeljne reforme u infrastrukturi i veštinama, korake za jačanje poslovnog okruženja i akcije za katalizaciju privatnog kapitala u velikim razmerama – što odgovara okviru radnih mesta Grupe Svetske banke sa tri stuba. Tabela ispod prikazuje glavna ograničenja za privlačenje potrebnih privatnih investicija i preporuke za njihovo rešavanje u tri sektora. Alternativna prezentacija istih ograničenja i preporučenih akcija, grupisanih po odgovornom entitetu umesto po sektoru, uključena je kao aneks ovom izveštaju.

Tabela ES.1

Pregled ograničenja i preporuka

Ograničenja	Preporučene akcije
Proizvodnja električne energije iz sunca i vetra velikih razmera	
<p><i>Obrazloženje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrebne su velike investicije radi podrške povećanju energetske bezbednosti i dekarbonizaciji. • Mogućnost za privatne investitore da podrže proširenu proizvodnju u obnovljivim izvorima energije putem sporazuma o kupovini električne energije sa vladom i kompanijama u EU. 	
<p>1. Investitori u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora suočavaju se sa neizvesnošću oko kupaca električne energije koju proizvode.</p>	<p>1a. Usvojiti, objaviti i pridržavati se višegodišnjeg rasporeda aukcija, uključujući aukcije nezavisne od lokacije sa većim kapacitetom, usmerene na više investitora, uz zakonski zahtev za Ministarstvo privrede (MP).</p> <p>1b. Definisati virtuelne korporativne ugovore o kupovini električne energije (PPA) u regulatornom okviru Kosova kao finansijske instrumente koji podležu nadzoru i zaštiti investitora i primenjuju obaveze derivativnog tržišta, u skladu sa pravilima EU o finansijskom i energetskom tržištu.</p>
<p>2. Zabrinutost zbog sposobnosti KOSTT-a – kupca koga je odredila vlada – da ispuni dugoročne obaveze plaćanja smanjuje bankarsku prihvatljivost ugovora o kupovini energije koje podržava vlada u okviru aukcija za obnovljive izvore energije.</p>	<p>2. Definisati operativne modalitete mehanizma garancije likvidnosti za Fond za podršku obnovljivim izvorima energije Kosova (uveden Pravilom o mehanizmu podrške obnovljivim izvorima energije iz 2025. godine), uključujući davaoca garancije i ugovorne uslove.</p>
<p>3. Zakonska obaveza da se projekti solarnih elektrana i vetroelektrana uključe u planove razvoja opština i zonske karte može stvoriti kašnjenja i do osam godina.</p>	<p>3. Zameniti zahtev za uključivanje projekata solarnih elektrana i vetroelektrana u planove razvoja opština i zonske karte ovlašćenjem opštinske administracije (usklađeno među opštinama) kojim se potvrđuje da projekti ne krše ove dokumente.</p>
<p>4. Prekratki (15 godina) zakup javnog zemljišta potkopava komercijalnu održivost projekata obnovljivih izvora energije.</p>	<p>4. Izmeniti Zakon o javnoj svojini kako bi se omogućio zakup zemljišta na 30 do 40 godina u skladu sa Zakonom o promovisanju korišćenja obnovljivih izvora energije.</p>
<p>5. Zakon o javnoj svojini uvodi dodatne administrativne korake za dodelu zakupa javnog zemljišta.</p>	<p>5. Razjasniti odgovornosti Agencije za šumarstvo (ŠA) i Kancelarije za upravljanje javnom imovinom (KUJI) za pojednostavljivanje procedura i izbegavanje preklapanja i precizirati da se projektima solarnih elektrana i vetroelektrana koji pobede na aukcijama za obnovljive izvore energije dodeljuju zakup javnog zemljišta putem direktnog sporazuma, a ne putem posebnog procesa aukcije koji organizuje KUJI.</p>
<p>6. Postupci eksproprijacije zemljišta za dalekovode koji presecaju parcele različitih vlasnika nemaju fleksibilnost u prilagođavanju veličine i lokacije parcela za stubove nakon što proces počne.</p>	<p>6. Dodeliti zemljište za dalekovode putem stalnih ili privremenih službenosti ili prava prolaza koja se mogu fleksibilno prilagođavati umesto eksproprijacijom.</p>

(Tabela se nastavlja na sledećoj stranici)

Tabela ES.1

Pregled ograničenja i preporuka (nastavak)

Ograničenja	Preporučene akcije
7. Nedovoljna fleksibilnost elektroenergetskog sistema i resursi za balansiranje dovode do visokih troškova neravnoteže za investitore.	7a. Usvojiti nacrt Zakona o električnoj energiji (koji uključuje odredbe o BESS-u) i razviti prateće podzakonske akte o BESS-u. 7b. Nabaviti BESS konkurentno putem aukcija sa dugoročnim ugovorima o kupovini električne energije (PPA). 7c. Preći na 15-minutnu jedinicu tržišnog vremena (MTU) na kosovskom tržištu električne energije (ALPEX) sa trenutne satne MTU.
Poslovne usluge	
Obrazloženje <ul style="list-style-type: none"> • Brzo rastući sektor koji stvara dobro plaćena radna mesta, posebno za žene i mlade. • Kosovo ima koristi od komparativnih prednosti u odnosu cene i kvaliteta u međunarodnim uslugama. 	
1. Zastarelo radno zakonodavstvo i regulatorna dvosmislenost u vezi sa radnim vremenom i aranžmanima rada na daljinu blokiraju obim, ograničavaju konkurentnost na međunarodnim tržištima i stvaraju rizike u vezi sa usklađenošću za izvoznike.	1a. Izdati Administrativno uputstvo u skladu sa Zakonom br. 03/L-212 o radu kojim se preciziraju metode obračuna prekovremenog rada, maksimalna nedeljna ograničenja prekovremenog rada i zahtevi za dokumentaciju za ugovore o radu na daljinu i hibridne ugovore. 1b. Propisati standardizovanu kontrolnu listu inspekcije rada kako bi se osigurala jedinstvena primena u celoj Inspekciji rada.
2. Neusklađenost sa standardima Opšte uredbe EU o zaštiti podataka (GDPR) i slabo upravljanje sajber bezbednošću ometaju pristup izvoznom tržištu EU.	2a. Usvojiti i objaviti implementacione propise o mehanizmima prenosa podataka u skladu sa Opštom uredbom o zaštiti podataka (GDPR) koji se primenjuju na obrađivače sa sedištem na Kosovu koji posluju u sektoru poslovnih usluga. 2b. Učiniti kosovsku nacionalnu agenciju za sajber bezbednost potpuno operativnom.
3. Firme za poslovne usluge sa malo imovine suočavaju se sa ograničenim pristupom bankarskom finansiranju.	3. Omogućiti finansiranje za firme za poslovne usluge sa malo imovine omogućavanjem korišćenja nematerijalne imovine kao zaloge kroz četiri ključne akcije: <ul style="list-style-type: none"> a. Proširiti garantnu pokrivenost Fonda za garantovanje kredita Kosova (KCGF) na izvoznike poslovnih usluga sa malo imovine. b. Proširiti pokrivenost Elektronskog registra zalogu. c. Izdati smernice o proceni nematerijalne imovine, oslanjajući se na utvrđene međunarodne okvire. d. Ažurirati regulatorni okvir za potraživanja i faktoring.

(Tabela se nastavlja na sledećoj stranici)

Tabela ES.1

Pregled ograničenja i preporuka (nastavak)

Ograničenja	Preporučene akcije
4. Odsustvo zakonski priznatih elektronskih potpisa za privatne komercijalne ugovore povećava transakcione troškove za prekogranično ugovaranje.	4. Usvojiti administrativno uputstvo u skladu sa Zakonom br. 08/L-022 o elektronskoj identifikaciji i uslugama poverenja kako bi se omogućilo pravno priznavanje elektronskih potpisa za privatne komercijalne ugovore i kako bi se obezbedio praktičan vodič za usklađenost za firme u vezi sa elektronskom identifikacijom, autentifikacijom i uslugama poverenja.
5. Neusklađenost između veština i slabi standardi zanimanja dovode do nedostatka radne snage u ICT sektoru.	5a. Obavezati predstavnika poslodavaca, Kosovsko udruženje za informacione i komunikacione tehnologije (STIKK), da zajedno potpiše okvire kompetencija za sve nove nastavne planove i programe za kvalifikacije u stručnom obrazovanju i obuci pre akreditacije. 5b. Odobriti standarde zanimanja u oblasti ICT koji su u proceduri.
6. Nepouzdanost električne energije ograničava poslovanje poslovnih usluga, povećavajući rizik od kršenja ugovora o nivou usluge.	6. Operacionalizovati Pravilo o kvalitetu električne usluge za komercijalne i industrijske pretplatnike električne energije usvajanjem metodologija za primenu i aneksa potrebnih za sprovođenje, koji su još u proceduri.
Proizvodnja građevinskih komponenti	
<p><i>Obrazloženje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost iskorišćavanja brzo rastućeg domaćeg građevinskog tržišta na Kosovu. • Mogućnost za investitore da pristupe potražnji za energetske efikasnim zgradama širom EU. 	
1. Priključak na mrežu je skup i ne postoji mehanizam za povraćaj troškova. Pravni zastoj između Kosovske agencije za investicije i podršku preduzećima (KIESA) i Kosovske kompanije za distribuciju i snabdevanje električnom energijom (KEDS) ometa priključak na mrežu u industrijskim parkovima.	1a. Revidirati metodologiju naplate priključka na distributivnu mrežu kako bi se osigurala nadoknada od strane KEDS/KOSTT-a koja odražava troškove i vremenski je ograničena, za sve podobne troškove priključka i pojačanja koje snose investitori. 1b. Doneti odluku Vlade o uspostavljanju standardizovanog dugoročnog ugovora o pravu korišćenja infrastrukture u skladu sa Zakonom br. 08/L-125.
2. Dugi i nepredvidivi rokovi za dobijanje građevinskih dozvola odlažu investicije u proizvodne pogone.	2. Izdati Administrativno uputstvo u skladu sa Zakonom br. 04/L-110 kojim se uspostavlja mehanizam za ubranu obradu zahteva za izgradnju kategorije II i III.
3. Nedostatak kategorije korišćenja zemljišta „industrijska zona“ u zakonu o prostornom planiranju zahteva posebnu prenamenu poljoprivrednog zemljišta pre dobijanja dozvole.	3. Izmeniti Zakon br. 04/L-174 i Zakon br. 02/L-26 kako bi se formalno uvela kategorija industrijske zone i uspostavio vremenski ograničen, pojednostavljen postupak reklasifikacije.

(Tabela se nastavlja na sledećoj stranici)

Tabela ES.1

Pregled ograničenja i preporuka (*nastavak*)

Ograničenja	Preporučene akcije
<p>4. Nedostatak kritičnih vještina: Nastavni planovi i programi stručnog obrazovanja i obuke nisu usklađeni sa tehničkim potrebama sektora za zavarivače, mašinste, CNC operatere i CAD/CAM dizajnere, a strukturirano učenje zasnovano na radu je odsutno u programima stručnog obrazovanja i obuke.</p>	<p>4a. Ažurirati nastavne planove i programe stručnog obrazovanja i obuke za zavarivače, CNC operatere, stolare i CAD/CAM dizajnere kako bi odražavali trenutne standarde zanimanja i okvire učenja zasnovane na kompetencijama.</p> <p>4b. Izmeniti Zakon br. 04/L-058 tako da se zahteva strukturirani modul obuke na radnom mestu kao formalni uslov za sertifikaciju stručnog obrazovanja i obuke u zanimanjima proizvodnje građevinskih komponenti.</p>
<p>5. Ograničenja obrtnog kapitala i ograničeno finansiranje zasnovano na potraživanjima ograničavaju kapacitet firme za reinvestiranje.</p>	<p>5. Uvesti podzakonske akte i smernice za implementaciju kako bi se olakšalo strukturirano elektronsko fakturisanje putem podzakonskih akata, integrisati kvalifikovane elektronske potpise u tokove rada finansijskog sektora, uspostaviti eksplicitne standarde digitalne autentifikacije za elektronske fakture i priznati digitalna potraživanja kao podobno sredstvo obezbeđenja („kolateral“).</p>
<p>6. Veliki neformalni segment – koji se održava slabom i neujednačenom primenom standarda i zahteva za sertifikaciju – potkopava formalne firme.</p>	<p>6a. Pokrenuti dobrovoljni, javno dostupni, digitalni registar sertifikovanih proizvoda.</p> <p>6b. Ojačati standarde sprovođenja uvođenjem ciljanih inspekcija zasnovanih na riziku za prioritetne kategorije proizvoda.</p>

© International Finance Corporation 2026. All rights reserved.
2121 Pennsylvania Avenue, N.W.
Washington, D.C. 20433
Internet: www.ifc.org

The material in this work is copyrighted. Copying and/or transmitting portions or all of this work without permission may be a violation of applicable law. IFC does not guarantee the accuracy, reliability or completeness of the content included in this work, or for the conclusions or judgments described herein, and accepts no responsibility or liability for any omissions or errors (including, without limitation, typographical errors and technical errors) in the content whatsoever or for reliance thereon.

Photo credits: Cover: © Arben Llapashtica.

Interior design: Patrick Ibay, <https://www.designed-for-humans.com/>.

WORLD BANK GROUP

THE WORLD BANK
IBRD • IDA

IFC

International
Finance Corporation

MIGA

Multilateral Investment
Guarantee Agency

SKENIRAJTE ZA
PREUZIMANJE

